

ضرورت مطالعه

در انتخاب

سیستم فراگیر حسابداری

آقای دکتر محسن دستگیر
استاد تمام حسابداری

حسابداری

به میز گفتگوی حسابرس خوش آمدید. از اینکه پیشنهاد مجله را برای گفتگو پیرامون موضوع محوری این شماره که به اهمیت، ضرورت و چگونگی به کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی اختصاص دارد پذیرفتید سپاسگزاریم.

دکتر دستگیر

من هم از مجله حسابرس به خاطر انجام این مصاحبه تشکر می‌کنم و لازم می‌دانم مطالبی را در آغاز گفتگویمان درباره ضرورت استفاده از استانداردهای حسابداری در ایران مطرح کنم.

ابتدا باید اشاره کنم که در اساس مطالعه‌ای در ایران درباره ضرورت تدوین و ارائه استانداردهای ملی حسابداری انجام نشده است. به اعتقاد من باید در زمانی که سازمان حسابرسی طبق قانون مصوب مجلس شورای اسلامی

حسابداری

اصولاً چه دلایلی برای پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی وجود دارد؟

دکتر دستگیر

به نظر می‌رسد منظور از این پرسش دلایل پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران باشد. با توجه به اینکه استانداردهای حسابداری در ایران بیشتر اوقات بر اساس استانداردهای بین‌المللی تدوین می‌شوند، دلیل قوی در خصوص پذیرش استانداردهای حسابداری بین‌المللی برای اعمال در شرکتهای ایرانی وجود ندارد.

حسابداری

چه شرایطی برای پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی مطرح است؟ آیا اندازه شرکتهای در به‌کارگیری استانداردها تأثیر دارد؟

دکتر دستگیر

اصولاً هرگاه مشکل و معضل حسابداری و یا چندگانگی روشهای حسابداری در خصوص ثبت و گزارشگری رویداد مالی خاصی پیش می‌آید، استاندارد حسابداری ضرورت پیدا می‌کند. به‌طور معمول شرکتهای بزرگتر به‌خاطر ماهیت فعالیتشان با مشکلات مالی بیشتری نسبت به

شکل گرفت، این پرسش اساسی را مطرح می‌کرد، با توجه به تغییراتی که پس از انقلاب اسلامی در بافت اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایران رخ داده است، استفاده‌کنندگان اصلی از گزارشهای مالی چه گروه و کسانی هستند. برای مثال در غرب، گزارشهای حسابداری بیشتر برای سهامداران و بستانکاران کاربرد دارد. آیا در ایران هم استفاده‌کنندگان اصلی سهامداران و بستانکاران هستند یا دولت و مدیران شرکتهای؟

پرسش اساسی بعدی که با یک تحقیق جامع از جامعه حسابداری ایران باید مشخص می‌شد این بود که برای تأمین نیازهای اطلاعاتی گروه یا گروههای اصلی استفاده‌کننده از گزارشهای مالی در ایران چه سیستم حسابداری فراگیری باید پیاده‌سازی و اجرا می‌شد.

در واقع ما در ایران پذیرفته‌ایم که همان سیستم فراگیر مبتنی بر اصول پذیرفته‌شده حسابداری (سیستم کشورهای انگلوساکسون - کشورهای انگلیسی زبان) باید اجرا و پیگیری شود. این سیستم به دلیل مشکلاتی که در بطن خود دارد نیاز به ارائه استانداردهای گوناگون دارد تا حسابداران را ملزم به رعایت آنها کند.

در حالی که دیگر کشورهای غربی پیشرفته (غیر از کشورهای انگلوساکسون) از سیستم یکپارچه (یونیفورم) استفاده می‌کنند و نیاز به تدوین استانداردهای حسابداری گاه و بیگاه ندارند. این ضرورت در ایران نادیده گرفته شده و هیچ مطالعه جامعی در این زمینه که چه سیستم فراگیر حسابداری بیشتر موردنیاز است انجام نشده است.

اساساً

در ایران

مطالعه‌ای درباره

ضرورت تدوین و ارائه

استانداردهای ملی حسابداری

انجام نشده است

اجتناب‌ناپذیری برای دستکاری آن وجود دارد و قابلیت آن می‌تواند پایین باشد. اثر به‌کارگیری این مفهوم بر قابلیت اتکاپذیری اطلاعات مالی چیست؟

دکتر دستگیر

آیا منظور شما از ارزش متعارف همان ارزش منصفانه است؟ اگر چنین است باید متذکر شوم که استانداردها دگزاران برای ارائه اطلاعات براساس ارزش منصفانه که در تصمیم‌گیریها مفید هستند استانداردهایی وضع کرده‌اند. اما همان‌طور که در بطن پرسش آمده است، این‌گونه ارزشها نظری بوده و ممکن است تابع قضاوتها و دستکاری مدیریت واقع شوند. از اینرو قابلیت اتکای چنین اطلاعاتی بسیار پایین است ولی در عوض اطلاعات مربوطتری هستند. اگر بخواهیم با وضع استانداردهای حسابداری قابلیت اتکای اطلاعات مالی را افزایش دهیم طبعاً از ارزشهای منصفانه دور می‌شویم.

سازش

آیا حسابداران و حساب‌رسان ما از آمادگی لازم برای به‌کارگیری و رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برخوردار هستند؟ آیا هزینه آموزش این افراد را درخور ملاحظه ارزیابی می‌کنید؟

دکتر دستگیر

به عقیده بنده استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای شرکتهای ایرانی در حال حاضر ضرورت ندارد. چون در ایران ما استانداردهای ملی گزارشگری مالی را داریم که البته خود برگرفته از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی هستند. اما فکر می‌کنم برای شعبه‌ها و شرکتهای فرعی شرکتهای بین‌المللی که در ایران به فعالیت مشغولند (و در آینده نیز به‌طور چشم‌گیر به تعداد آنها افزوده خواهد شد) به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌وسیله حسابداران ایرانی آنها ضروری است؛ چون شرکتهای مادر نیاز دارند صورتهای مالی تلفیقی از صورتهای مالی شرکتهای فرعی و شعبه‌های خود در سراسر دنیا تهیه کنند، بنابراین همه این‌گونه شرکتهای باید از استانداردهای حسابداری بین‌المللی استفاده کنند.

در این شرایط شرکتهای خارجی و شعبه‌های آنها در ایران حسابداران ایرانی استخدام می‌کنند که به زبان انگلیسی تسلط

شرکتهای کوچکتر روبه‌رو می‌شوند و طبعاً از استانداردهای حسابداری بیشتر هم استفاده می‌کنند.

دلیل این مدعا هم استاندارد حسابداری تورمی شماره ۳۳ هیئت استانداردهای حسابداری مالی (FASB 33) در ایالات متحده آمریکا و استاندارد حسابداری شماره ۱۶ با عنوان «حسابداری قیمت‌های جاری» (SSAP 16) در انگلستان بود که شرکتهای مشخصی با ارزش‌داری‌های از حد معینی به بالا را مشمول این استانداردها کردند.

سازش

یکی از مزایای به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، افزایش قابلیت مقایسه اطلاعات مالی شرکتهاست؛ آثار افزایش قابلیت مقایسه اطلاعات مالی چیست؟

دکتر دستگیر

اساساً در سیستم حسابداری مبتنی بر اصول پذیرفته‌شده حسابداری (سیستم حسابداری کشورهای انگلوساکسون) به‌دلیل انعطاف عملی که حسابداران دارند قابلیت مقایسه‌ای گزارشهای مالی از دست می‌رود؛ از این‌روست که نیاز به استانداردهای حسابداری دارند تا یکنواختی را در گزارشهای مالی افزایش دهند. یکنواختی هم قابلیت مقایسه‌ای گزارشهای مالی را افزایش می‌دهد.

حال باید پرسید قابلیت مقایسه‌ای گزارشهای مالی چرا تا این حد اهمیت دارد که برای آن مجبور به تدوین استانداردهای حسابداری می‌شویم. تصمیم‌گیرندگانی که نیاز به اطلاعات حسابداری در تصمیم‌گیری خود دارند می‌خواهند برای انجام سرمایه‌گذاری اطلاعات مالی شرکتهای مختلف، برای مثال سودآوری آن را با هم مقایسه کرده تا به تصمیم صحیح برسند. بنابراین اگر صورتهای مالی تهیه‌شده به‌وسیله شرکتهای مختلف دارای قابلیت مقایسه‌ای باشند، تصمیم‌گیرندگان بهتر می‌توانند درباره آنها قضاوت کنند.

سازش

یکی از مفاهیم اساسی در به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی «ارزش متعارف» است. ارزش متعارف مستلزم قضاوت مدیریت است و توان

انتظار می‌رود. اما تجربه کشورهای پیشرو غربی در زمینه تدوین و به‌کارگیری استانداردهای حسابداری کاملاً موارد یادشده را تأیید نمی‌کند. در ایالات متحده آمریکا و همچنین در کشور انگلستان چند بار مسئولیت تدوین استانداردهای حسابداری به امید بهبود استانداردهای حسابداری و حل معضلات حسابداری در آن جوامع، از کمیته‌ای به کمیته دیگر و از هیئتی به هیئت دیگر تفویض شد. ولی هنوز هم شرکت‌هایی مانند انرون، وردکام، مرک، زیراکس، پالمرات و غیره پیدا می‌شوند که اصول حسابداری و استانداردهای حسابداری را دور زده و حسابداری ساختگی انجام می‌دهند. دلیل این مسئله هم این است که مشکل در ذات سیستم حسابداری آنهاست و استانداردهای حسابداری به‌عنوان مسکن، که در تدوین آنها لابی‌های متعدد و سیاسی‌کاری می‌شود تا منافع گروه‌های خاص تأمین شود نمی‌تواند اثرگذار باشد.

حسابداری

از مشارکت شما در این گفتگو سپاسگزاریم.

داشته تا بتوانند استانداردهای حسابداری بین‌المللی را بخوانند و تفسیر کنند. قدر مسلم آموزشهای ضمن خدمت (مانند دیگر آموزشها) در زمینه استانداردهای حسابداری بین‌المللی به آنها ارائه خواهد شد.

حسابداری

پیشنهاد شما در مورد منظور نمودن آموزش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در برنامه آموزشی حسابداری در دانشگاه‌ها چیست؟ چه بستری باید فراهم شود؟

دکتر دستگیر

هم‌اکنون نیز استادان حسابداری در دروس حسابداری در سطح کارشناسی ضمن ارائه مطالب درسی، استانداردهای حسابداری ایران را نیز به دانشجویان یادآوری می‌کنند. در دوره کارشناسی ارشد و دکتری بر این مسئله بیشتر تأکید می‌شود.

از آنجایی که استانداردهای حسابداری ابزاری هستند که حسب مورد و ضرورت از آنها استفاده می‌شود، به نظر من همین قدر که نقش و اهمیت استانداردها در حل مشکلات حسابداری به دانشجویان یادآوری و آموزش داده شود کافی است.

حسابداری

ادعا می‌شود بعد از پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، کیفیت صورتهای مالی ارتقا پیدا می‌کند، یکنواختی و شفافیت بیشتر می‌شود و مشکلات نبود تقارن اطلاعاتی کاهش می‌یابد. نظر شما چیست؟

دکتر دستگیر

مواردی را که در پرسش مطرح کرده‌اید، در تئوری مواردی هستند که از به‌کارگیری استانداردهای حسابداری

گفتگو و

استفاده از

استانداردهای بین‌المللی

گزارشگری مالی

برای شرکتهای ایران

در حال حاضر

ضرورت ندارد